

ת נ ך

לבתי ספר דתיים

יחידת לימוד אחת לכיתה י"א או לכיתה י"ב
לנבחנים המסלימים ל-5 יח"ל

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה חלקים, מהם עליך לענות על שני חלקים בלבד.

חלק א: נביאים וכתובים		
50 נקודות	—	פרק ראשון — קהלת
	—	פרק שני — עמוס <u>א</u> יחזקאל
חלק ב: דמויות מופת		
50 נקודות	—	שאלת חובה
	—	פרק ראשון — אסתר
	—	פרק שני — גדעון
חלק ג: פרשנות רש"י ורמב"ן		
50 נקודות	—	פרק ראשון — פרשנות רש"י
	—	פרק שני — פרשנות רש"י ורמב"ן

סה"כ לשני חלקים — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים.

ד. הוראות מיוחדות: קרא בעיון את ההוראות הבחירה בין החלקים ובין הפרקים, וענה על פי ההוראות.

- אין לצרף שאלות מפרקים שונים או מחלקים שונים שלא לפי ההוראות.
- העתקה של פסוקים או של דברי הפרשן בלבד לא תתקבל כתשובה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

בשאלון זה שלושה חלקים. עליך לבחור בשני חלקים, ולענות על השאלות בכל חלק על פי ההוראות.

חלק א — נביאים וכתובים (50 נקודות)

בחלק זה שני פרקים. אם בחרת בחלק זה, עליך לענות על שלוש שאלות:

על שאלה אחת מפרק ראשון — **קהלת** (חובה), ועל שתי שאלות מפרק שני — **עמוס** או **יחזקאל**.

פרק ראשון — קהלת (חובה)

ענה על אחת מהשאלות 1-2 (16 נקודות).

1. א. "בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת" (תלמוד בבלי, מסכת שבת, דף ל' ע"ב).

(1) הבא נימוק אחד שמסביר מדוע "ביקשו חכמים לגנוז ספר קהלת".

(2) הבא נימוק אחד להחלטה לכלול את ספר **קהלת** בכתבי הקודש, בסופו של דבר.

ב. (1) יש הטוענים שדברי **קהלת** בפרק י"א, פסוק ט' הם אחת הסיבות לרצון של חכמים

לגנוז את הספר. הסבר מדוע.

(2) עיין בדברי הגמרא שלפניך:

"אמר רב הונא: מאי דכתיב 'שמח בחור בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותיך והלך בדרכי

לבך ובמראה עיניך ודע כי על כל אלה יביאך הא-לקים במשפט' - עד כאן דברי יצר

הרע, מכאן ואילך דברי יצר טוב". (תלמוד בבלי, מסכת שבת, דף ס"ג ע"ב)

הסבר את הפתרון של רב הונא לקושי שבפסוק זה.

2. עיין ב**קהלת**, פרק י"ב, פסוקים א'-ח'.

א. (1) כיצד מתקשר תיאור הזקנה בקטע זה לנאמר בפרק י"א, פסוקים ח'-י'?

(2) בפסוק ג' קהלת משתמש בארבעה דימויים כדי לתאר את תהליך ההזדקנות.

הסבר מהו תהליך ההזדקנות שכל אחד מהדימויים האלה מתאר.

ב. (1) הסבר את הקשר בין הנאמר בפסוק ז' ובין הנאמר בפרק ג', פסוקים כ'-כ"א.

(2) "וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱ-לֹקִים אֲשֶׁר נָתַנָּה" (פסוק ז').

עיין במדרש שלפניך.

"תַּנֶּה לוֹ כְּמוֹ שֶׁנָּתַנָּה לָךְ בְּטַהֲרָה, אַף אֶתָּה בְּטַהֲרָה".

(תלמוד בבלי, מסכת שבת, דף קנ"ב ע"ב)

מה מדרש זה מוסיף על פשט הפסוק?

/המשך בעמוד 3/

פרק שני – עמוס או יחזקאל

ענה על שתיים מהשאלות העוסקות בעמוס (שאלות 3-5) או על שתיים מהשאלות העוסקות ביחזקאל (שאלות 6-8). (לכל שאלה – 17 נקודות: סה"כ – 34 נקודות)

שים לב: אין לצרף שאלה מעמוס לשאלה מיחזקאל.

3. עיין בעמוס, פרקים א'-ב'.

א. נבואות עמוס בפרקים האלה כתובות בסגנון הדגם המספרי העולה:

"כֹּה אָמַר ה' עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעִים... וְעַל אֶרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ."

עיין בשני המקורות שלפניך.

"תניא, רבי יוסי בר יהודה אומר: אדם עובר עברה פעם ראשונה מוחלין לו, שנייה מוחלין לו, שלישית מוחלין לו, רביעית אין מוחלין לו, שנאמר: 'כֹּה אָמַר ה' עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעִים יִשְׂרָאֵל וְעַל אֶרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ' (עמוס ב')".

(תלמוד בבלי, מסכת יומא, דף פ"ו ע"ב)

"אף על פי שעברו על שלושה עברות חמורות, והם עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, לא נתתם גזר דינם לְפָנַי להחריב ארצם ולהגלותם על ידי מלך אשור, אלא על החמס, והוא הרביעי, ועליו הענישם על כל מה שעשו".

(רד"ק לעמוס ב', פסוק ו')

כיצד מסביר כל אחד מהמקורות האלה את דגם נבואת עמוס בפרקים א'-ב'?

ב. (1) בפרק ב', פסוקים ו'-ח' מפורטות שבע עברות של ישראל, המעידות על השחיתות החברתית של העם.

ציין ארבע מן העברות, והסבר אותן.

(2) בפרק ב', פסוק י' ובפרק ט', פסוק ז' הנביא מזכיר את יציאת מצרים.

הסבר מדוע יציאת מצרים מוזכרת בכל אחד מן המקורות האלה.

4. עיין בעמוס, פרק ז', פסוקים ז'-ט"ו.

א. (1) במה האשים אמציה כוהן בית־אל את עמוס הנביא?

(2) השווה בין נבואת עמוס שציטט אמציה כוהן בית־אל בפסוק י"א ובין דברי עמוס

בפסוק ט'. ציין הבדל אחד בין דברי עמוס לדברי אמציה ותוספת שהוסיף אמציה.

ב. (1) מה הציע אמציה לעמוס, ומה היה נימוקו להצעה זו?

(2) עיין בפסוק י"ד, ובפירושי רש"י ומצודת דוד שלפניך:

רש"י: "לא נביא אנכי – איני מנביאי שקר שלכם הנוטלים שכרם להינבא, איני צריך לכל

זאת ולא נהגתי כך אני, שאני עשיר ובעל מקנה ונכסים".

מצודת דוד: "לא נביא אנכי – רצה לאמר, אני לא הכנתי עצמי לנבואה ולא נתעסקתי

בלימודה".

מהו הקושי בפסוק י"ד?

כיצד כל אחד מהפרשנים מיישב קושי זה?

5. עיין בעמוס, פרק ט', פסוקים א'-ח'.

א. (1) מהו העונש המתואר בחלקו הראשון של פסוק א'?

(2) ציין והסבר שתי דוגמאות מפסוקים א'-ד' שמתארות את חומרת העונש.

ב. "הֲלוֹא אֶת יִשְׂרָאֵל הֶעֱלֵיתִי מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּפְלִשְׁתִּיִּים מִכַּפְתּוֹר וְאֶרֶם מִקִּיר" (פסוק ז').

רש"י: "בטובתי תחילת בחרי בכם היא הוצאה שהוצאתי אתכם מארץ מצרים ומה לי בכך,

אף פלשתים כך הוצאתי מכפתור".

(1) על פי רש"י, לשם מה הנביא מציין את הוצאת הפלשתים מכפתור?

הסבר את הקשר בין פסוק ז' ובין נבואת עמוס בפרקים א'-ב' "על שלושה ועל ארבעה".

(2) מהו העונש שבפסוק ח', ומהו הסייג הכתוב בפסוק בהקשר זה?

6. עיין ביחזקאל, פרק י"ח.

- א. (1) בפסוקים א'-ב' יחזקאל מצטט אמרה שהייתה מקובלת בפי העם.
בָּאָר את האמרה בלשונך, והסבר את התפיסה שהיא מבטאת.
- (2) בפסוקים ג'-ד' יחזקאל דוחה אמרה זו של העם באמצעות אמרה אחרת.
הסבר את התפיסה שהאמרה של יחזקאל מבטאת.
- ב. בפסוקים ה'-ט' מתוארת התנהגות אופיינית לצדיק.
(1) חלק מהמעשים של הצדיק המתוארים בפסוקים אלה מקבילים לציווים שבעשרת הדיברות.
- ציין שני מעשים כאלה, וכתוב לאיזה ציווי מעשרת הדיברות מקביל כל אחד מהם.
- (2) ציין שני מעשים של הצדיק הנזכרים בפסוקים האלה ואינם מקבילים לציווים מעשרת הדיברות, והסבר כל אחד מהם.

7. עיין ביחזקאל, פרק כ'.

- א. היחסים בין כנסת ישראל ובין הקב"ה נדונו בפרק זה, בתוך סקירה היסטורית רחבה.
- (1) עיין בפסוקים א'-כ"ב וציין שני חטאים של עם ישראל שמתוארים בהם.
- (2) בפסוקים אלו כתוב כמה פעמים מדוע לא נענש עם ישראל על חטאיו.
הסבר מדוע לא נענש העם, על פי פסוקים אלה.
- ב. עיין בפסוקים ל"ג-מ"ד. בפסוקים אלה הנביא מתאר שני שלבים בתהליך הגאולה של עם ישראל.
- (1) מה הם שני השלבים? מה מאפיין כל אחד מהשלבים?
- (2) בפסוקים אלה הנביא חוזר על הביטוי "נאום ה' א-לקים".
הסבר מדוע הנביא חוזר על ביטוי זה.

8. עיין ביחזקאל, פרק ל"ג, פסוקים א'-כ'.

- א. (1) "לא יתכן דרך ה'" (פסוק י"ז).
הסבר טענה זו של העם.
- (2) מה הנביא עונה על טענה זו?
- ב. עיין בפסוקים כ"ג-כ"ד, ובשני הפירושים שלפניך לביטוי "אָחַד הָיָה אַבְרָהָם" (פסוק כ"ד).
רש"י (לפסוק כ"ד): "אחד היה אברהם" - ... וכך היה רבי שמעון דורש: אברהם שלא נצטווה אלא על מצווה אחת ירש את הארץ, אנו שנצטוונו על מצוות הרבה כל שכן 'לנו נתנה הארץ למורשה'."
- תוספתא, מסכת סוטה, פרק ו': "דרש רבי עקיבא... והלא דברים קל וחומר ומה אברהם שלא עבד אלא א-לוה אחד ירש את הארץ, אנו שעובדין אלוהות הרבה אינו דין שנירש את הארץ".
- (1) הסבר בלשונך את האמירה "אָחַד הָיָה אַבְרָהָם", על פי כל אחד מן המקורות.
- (2) איזה משני הפירושים מתאים יותר לנאמר בהמשך הפרק? הוכח את דבריך מן הפסוקים.

חלק ב — דמויות מופת (50 נקודות)

בחלק זה שאלת חובה ושני פרקים. אם בחרת בחלק זה, עליך לענות על שלוש שאלות: על שאלת החובה, על שאלה אחת מן הפרק הראשון — **אסתר**, ועל שאלה אחת מן הפרק השני — **גדעון**.

9. שאלת חובה (10 נקודות)

א. (1) עיין באסתר פרק ב'.

בחר ב**שתי** אמירות של הכתוב על אסתר, והסבר מה אפשר ללמוד מכל אחת מהן על אופייה של אסתר.

(2) עיין בשופטים פרק ו'.

בחר ב**שתי** אמירות של הכתוב על גדעון, והסבר מה אפשר ללמוד מכל אחת מהן על אופיו של גדעון.

ב. עיין בשני המקורות שלפניך:

"... ואת אמרת גזור תענית, שיצומו ג' ימים, בי"ד - יום ששוחטין בו את הפסח ובט"ו בו מועד, ובט"ז בו קרב עומר התנופה". (ספרי דאגדתא על אסתר)

"אשר סיפרו לנו אבותינו - פסח היה" (רש"י על **שופטים**, פרק ו', פסוק י"ג)

(1) חז"ל קשרו בין פגישת גדעון והמלאך ובין חג הפסח, וכן קשרו בין הצום שקבעה אסתר לחג הפסח. בסס את דברי חז"ל על הכתוב.

(2) הבא הסבר רעיוני לקשר שבדברי חז"ל בין חג הפסח ובין אסתר וגדעון.

/המשך בעמוד 7/

פרק ראשון — אסתר

ענה על אחת מהשאלות 10-11 (20 נקודות).

10. א. (1) "וַתִּתְחַלֵּחַל הַמֶּלֶכָה מָאֵד" (פרק ד', פסוק ד').
מה אפשר ללמוד מכינויה של אסתר בפסוק זה על מעמדה של אסתר בעיני עצמה, בשלב זה של ההתרחשויות בסיפור המגילה?
(2) ציין שני פרטים בדברי מרדכי שגרמו לתפנית בהתנהגות של אסתר. הוכח את דבריך מן הפסוקים.
 - ב. (1) לפי המדרש, מה היה הקושי בנוגע למועד של ימי הצום שביקשה אסתר?
(2) לפי המדרש, מה הייתה התשובה של אסתר על קושי זה?
 - ג. (1) "וְכֹאֲשֶׁר אֶבְדְּתִי אֶבְדְּתִי" (פרק ד', פסוק ט"ז).
הסבר את דברי אסתר אלה בשתי דרכים.
(2) הסבר את ההקבלה בין הדרישה של אסתר מבני עמה ובין דרישתה מעצמה.
-
11. א. עיין בפרק ה', פסוק ז' ובפרק ז', פסוק ג'.
(1) ציין הבדל אחד בין שני הפסוקים האלה.
(2) הסבר מה אפשר ללמוד מהבדל זה.
 - ב. (1) מדוע ערכה אסתר שני משתאות, ולא העלתה במשתה הראשון את בקשתה באוזני אחשוורוש?
(2) עיין בפרק ה', פסוקים ו'-י"ב.
תאר את הפער בין מצב הרוח של המן ובין מצב הרוח של אחשוורוש בסיום המשתה הראשון. בסס את דבריך על הפסוקים.
 - ג. "שלחה להם אסתר לחכמים: קבעוני לדורות. שלחו לה: קנאה את מעוררת עלינו לבין האומות."
(תלמוד בבלי, מסכת מגילה, דף ז' ע"א)
"וַתִּכְתֹּב אֶסְתֵּר הַמֶּלֶכָה" (פרק ט', פסוק כ"ט).
מלבי"ם: "... אסתר רצתה שהמגילה הזאת תישאר בין הכתובים ועמדה על זה מחלוקת בין החכמים כי אסור להוסיף על כתבי הקודש".
(1) הסבר את הבקשה של אסתר מן החכמים.
(2) הסבר את הסיבה לסירוב של החכמים לבקשת אסתר, לפי התלמוד, ואת הסיבה לסירוב, לפי פירוש מלבי"ם.

פרק שני – גדעון

ענה על אחת מהשאלות 12-13 (20 נקודות).

12. מינויו של גדעון

עיין בשופטים, פרק ו'.

א. (1) "כִּדִּי אֶרְבֶּה לָרֹב" (פסוק ה').

למה רומז דימוי המדיננים לארבה, ומהי התרומה של דימוי זה להבנת המתואר בפרק?

(2) "וַיִּדַּל יִשְׂרָאֵל מֵאֵד" (פסוק ו').

כיצד באה לידי ביטוי הדלות של ישראל? הסבר על פי שני פירושים שלמדת.

ב. (1) מה טען גדעון כלפי מלאך ה' בפסוק י"ג?

(2) למה זכה גדעון בזכות דבריו על ישראל, ומדוע?

ג. (1) מדוע דברי ה' בפסוק ט"ז הם מענה על הטענה של גדעון בפסוק י"ג?

(2) מה הייתה הפעולה הראשונה של גדעון לאחר שהתגלה אליו המלאך? מה אפשר ללמוד

מפעולה זו על האתגר האישי והלאומי של גדעון בשליחותו?

13. המלחמה במדין

עיין בשופטים, פרק ז'.

א. "מִי יָרָא וַחֲרָד יָשֵׁב וַיִּצְפֹּר מֵהָר הַגִּלְעָד" (פסוק ג').

(1) הסבר מדוע ציווה ה' על גדעון להשיב את היראים, אף שהמלחמה הייתה מלחמת מצווה.

(2) על פי פסוק ד', מה הייתה מטרת "מבחן המלקקים", ומה נועד מבחן זה לבחון?

כתוב שני הסברים.

ב. ציין שני תכסיסים שנקט גדעון בשלב הראשון של המלחמה.

הסבר מה נועד לבחון כל אחד מהתכסיסים האלה.

ג. (1) מה משותף לכתוב בשופטים פרק ז', פסוקים ט'-ט"ו ולכתוב ביהושע פרק ב',

פסוקים ט'-י"א?

(2) עיין בשמואל א פרק י"ד, פסוקים ו'-ט"ו, וציין שלושה קווי דמיון בין התנהגותו של

גדעון בלכתו למחנה מדין ובין התנהגותו של יונתן בן שאול בלכתו למחנה פלשתים.

חלק ג — פרשנות רש"י ורמב"ן (50 נקודות)

בחלק זה שני פרקים. אם בחרת בחלק זה, עליך לענות על שלוש שאלות:

על אחת מהשאלות 14-15 ועל שתיים מהשאלות 16-18.

פרק ראשון — פרשנות רש"י

ענה על אחת מהשאלות 14-15 (14 נקודות)

14. בפירוש רש"י, בפתיחה של כל אחד מהחומשים, חוזר רעיון מרכזי.

א. (1) מהו הרעיון?

(2) הדגם רעיון זה מדבריו של רש"י בפתח פירושו לספר שמות ובפתח פירושו

לספר דברים.

ב. עיין בבמדבר פרק א', פסוק א', ובבמדבר פרק ט', פסוק א'.

(1) מהי הבעיה הכרונולוגית העולה מעיון בפסוקים אלה?

(2) הסבר כיצד הרעיון החוזר בפתיחה של רש"י לחומשים בא לידי ביטוי בפתרון של רש"י לבעיה זו.

15. א. "ואני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא ולאגדה המיישבת דברי המקרא דבר דבור על אופניו".

(מתוך פירוש רש"י לבראשית, פרק ג', פסוק ח')

הסבר את העיקרון הפרשני שבדברי רש"י.

ב. בחר בשניים מהפירושים שלפניך, והסבר בנוגע לכל אחד מהם מדוע הוסיף רש"י לפירושו

בדרך הפשט גם את מדרש האגדה.

(1) עיין בבראשית פרק י"ב, פסוק ו'.

רש"י (לפסוק ה'): "אשר עשו בחרן" - שהכניסן תחת כנפי השכינה, אברהם מגייר את

האנשים ושרה מגיירת הנשים, ומעלה עליהם הכתוב כאילו עשאו. ופשוטו של מקרא:

עבדים ושפחות שקנו להם."

(2) עיין בבראשית, פרק ט"ו, פסוקים א'-ה'.

רש"י (לפסוק ה'): "ויוצא אתו החוצה" - לפי פשוטו הוציאו מאוהל אל החוץ לראות

הכוכבים. ולפי מדרשו אמר לו צא מאיצטגנינות שלך, שראית במזלות שאינך עתיד

להעמיד בן; אברהם אין לו בן - אברהם יש לו בן; שרי לא ילדה - שרה תלד; אני קורא

לך שם אחר, וישתנה המזל."

(3) עיין בבמדבר, פרק ח', פסוק ד'.

רש"י (לפסוק ד'): "כן עשה את המנורה" - מי שעשאה. ומדרש אגדה: על ידי הקדוש

ברוך הוא נעשית מאליה."

פרק שני – פרשנות רש"י ורמב"ן

ענה על שתיים מהשאלות 16-18 (לכל שאלה – 18 נקודות; סה"כ 36 נקודות).

16. א. חז"ל יצרו פעמים רבות זהות בין דמויות אנונימיות לדמויות ידועות מן התנ"ך. בעקבות חז"ל ציין רש"י בפירושו את שמן של דמויות אנונימיות בפסוקים, על פי המדרש. בפירושו לספר שמות יצר רש"י זהות בין המיילדות העבריות ובין שתי דמויות מוכרות אחרות. (1) מי הן הדמויות שרש"י יצר זהות בינן ובין המיילדות העבריות? הסבר את המשמעות של שמות המיילדות לפי זיהוי זה.
- (2) הבא דוגמה נוספת לזהות שיצר רש"י בין צמד דמויות אנונימיות לצמד דמויות מוכרות. ב. עיין בפסוקים שלפניך ובפירוש רש"י לכל אחד מהם, והסבר איזה רכיב לשוני משותף בשני הפסוקים גרם לרש"י לפרשם כך:
- "וַיִּקַּח מִשָּׁה אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בָּנָיו וַיֵּרָכְבּוּ עַל הַחֲמֹר". (שמות, פרק ד', פסוק כ')
- "עַל הַחֲמֹר" – חמור המיוחד, הוא החמור שחבש אברהם לעקדת יצחק והוא שעתידי מלך המשיח להגלות עליו, שנאמר 'עָנִי וְרֹכֵב עַל חֲמֹר' ". (זכריה, ט', ט')
- "וְהֵם לֹא יָדְעוּ כִּי שְׁמֵעַ יוֹסֵף כִּי הַמְּלִיץ בֵּינֵתָם". (בראשית, פרק מ"ב, פסוק כ"ג)
- "כִּי הַמְּלִיץ בֵּינֵתָם" – כי כשהיו מדברים עמו, היה מליץ ביניהם, היודע לשון עברית ולשון מצרית, והיה מליץ דבריהם ליוסף ודברי יוסף להם. לכך היו סבורים שאין יוסף מכיר בלשון עברית. 'המליץ' – זה מנשה".

17. "קדשים תהיו"

א. בפירושו לויקרא, פרק י"ט, פסוק ב' כתב רמב"ן: "והעניין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, אם כן ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזימת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר למו ... לפיכך בא הכתוב, אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וציווה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות... ויקדש עצמו מן היין במיעוטו, כמו שקרא הכתוב (במדבר, ו', ה') הנזיר קדוש, ויזכור הרעות הנזכרות ממנו בתורה בנז' ובלוט".

(1) מפני מה רמב"ן מזהיר בדבריו אלה?

(2) הסבר את ההנחיה המוסרית בדברי רמב"ן.

הסבר את הדוגמה שהביא רמב"ן להנחיה מוסרית זו.

ב. (1) על המילים "קדשים תהיו" כתב רש"י: "הוא פרושים מן העריות ומן העברה".

מהו ההבדל העקרוני בין פירוש רש"י לפירוש רמב"ן?

(2) מי משני הפרשנים (רש"י או רמב"ן) מציב לאדם דרישה מוסרית גבוהה יותר? הסבר.

ג. עיין בדברי רמב"ן לפרשת חטאת הנזיר בספר **במדבר**, פרק ו'.
 "וטעם החטאת שיקריב הנזיר ביום מלאות ימי נזרו לא נתפרש. ועל דרך הפשט כי האיש הזה חוטא נפשו במלאות הנזירות (= עם סיום נזירותו), ... וראוי היה לו שיזיר **לעולם** ויעמוד כל ימיו נזיר וקדוש לא-לקיו".

הסבר כיצד דברי רמב"ן אלו ממשיכים את מגמתו בפירושו למילים "קדשים תהיו" (המובאים בסעיף א).

18. רמב"ן על ארץ-ישראל

א. עיין בבראשית, פרק א', פסוק א'.

רמב"ן: "אם כן ראוי הוא, כאשר יוסיף הגוי לחטוא, שיאבד ממקומו ויביא גוי אחר לרשת את ארצו, כי כן הוא משפט הא-לקים בארץ מעולם".

(1) מהי התפיסה של רמב"ן בנוגע לקשר בין ארץ-ישראל ליושביה?

(2) מהי התפיסה של רש"י בנוגע לקשר בין עם ישראל לארץ-ישראל? (על פי פירושו לבראשית, פרק א', פסוק א': "שאם יאמרו אומות העולם לסטים אתם...").

ב. עיין בדברים, פרק י"א, פסוק י' ובפירושים שלפניך:

רמב"ן: "ואם תעברו על רצון ה' ולא ידרוש אותה בגשמי רצון, הנה היא רעה מאוד לא תזרע ולא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב בהריה... והנה הפרשה הזו תזהיר במנהגו של עולם, וממנה נלמד כי אף על פי שהכול ברשותו ונקל בעיני ה' יתברך להאביד יושבי ארץ מצרים ולהוביש נהרותם ויאוריהם, אבל ארץ כנען תאבד יותר מהרה שלא ייתן בה מטרות [גשמי] עוזו".

רש"י: "והשקית ברגלך" – ארץ מצרים הייתה צריכה להביא מים מנילוס ברגלך ולהשקותה וצריך אתה לנודד משנתך ולעמול... אבל זו 'למטר השמים תשתה מים', אתה ישן על מיסתך והקב"ה משקה נמוך וגבוה, גלוי ושאינו גלוי, כאחת".

(1) לפי רמב"ן, מהו הייחוד של ארץ-ישראל שמתבטא בתלות שלה בגשמים? הסבר את הקשר בין ייחוד זה של הארץ ובין התפיסה של רמב"ן בנוגע לקשר בין ארץ-ישראל ליושביה.

(2) לפי רש"י, מהו הייחוד של ארץ-ישראל שמתבטא בתלות שלה בגשמים? מה הקשר בין ייחוד זה של הארץ ובין פירוש רש"י לבראשית, פרק א', פסוק א' (שהוזכר בסעיף א לעיל)?

ג. מהי המטרה של קיום המצוות בגולה, לדעת רמב"ן?

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך